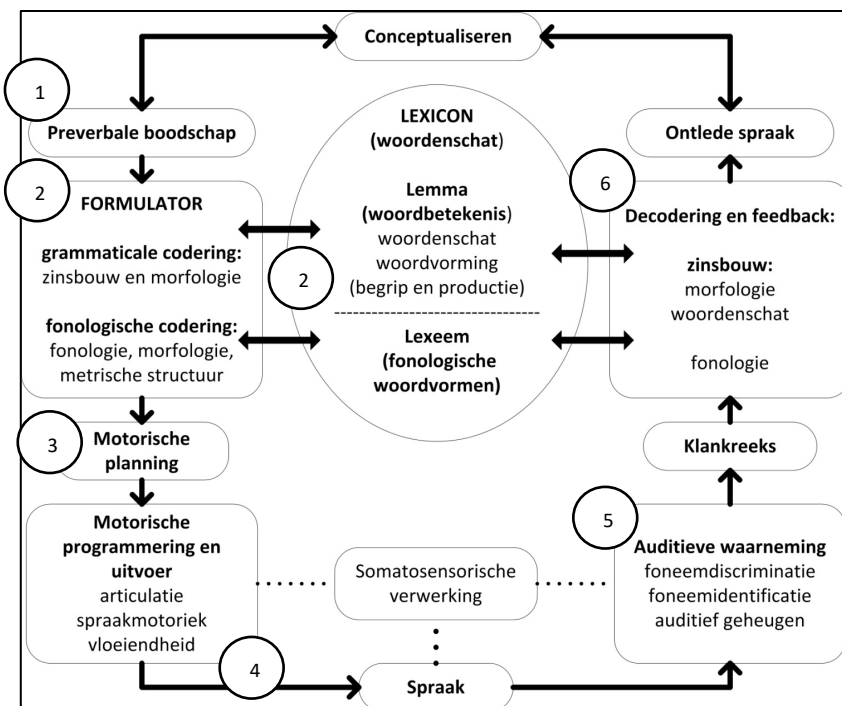

FonoLog, uitleg voor ouders over de 'Luister goed!' oefeningen

Fonolog is een behandelprogramma voor de logopedische therapie bij kinderen met fonologische problemen. In de normale ontwikkeling vereenvoudigen kinderen woorden: stoel wordt *toel*, schaap wordt *aap* of koe wordt *toe*. Als de vereenvoudigde vormen te lang blijven bestaan kan logopedische behandeling nodig zijn. Deze behandeling van kinderen met fonologische problemen wordt in Nederland met name vorm gegeven aan de hand van therapiemethodes volgens Hodson en Paden en Metaphon. In FonoLog zijn de ideeën uit deze methodes gecombineerd met PACT (Parents and Children Together) van Caroline Bowen. Auditieve input, namelijk het goed en veelvuldig aanbieden van de goede vorm van het woord, is daarbij belangrijk. Bij Hodson en Paden gebeurt dit door het aanbieden van luisterwoorden, eerder beschreven als het auditieve bombardement. In FonoLog heeft dit vorm gekregen in de 'Luister Goed!' -bladen'. Met deze auditieve input wordt het Lexicon, zoals beschreven in het schema van Levelt, gevuld met de goede vorm van het woord.

Soms is het voor ouders lastig om te begrijpen dat er 'luisteroefeningen' worden gedaan als hun kind woorden niet goed uitspreekt: 'We kunnen toch beter woordjes oefenen?', hoort de logopedist vaak. Daarom hebben we dit document gemaakt, met een korte uitleg van het schema van Levelt (de basis van deze fonologische behandeling) voor de logopedist en een vereenvoudigde versie voor ouders.

De nummers in het schema verwijzen naar de onderdelen in het schema voor ouders (zie volgende bladzijden).

*Schema van Levelt (aangepast) naar: Levelt, 1989; Maassen, 1996, 2003; Terbandt, 2016
Uit: Dijkstra-Buitendijk en van den Engel-Hoek (2018). Articulatie, 2^e druk*

- ① Een jong kind wil bijvoorbeeld het woord 'staart' zeggen. Met behulp van de kennis die hij van de wereld heeft, vormt het kind een preverbale boodschap.
- ② Deze preverbale boodschap wordt naar de formulator gestuurd. Informatie uit het lexicon, zoals woordbetekenissen en woordvormen, wordt opgehaald om de uiting fonologisch in te vullen met behulp van de aanwezig 'voorraad' uit het lexicon. Eerst worden de woordvormen ingevuld en vervolgens moet de uiting fonologisch gecodeerd worden. Hierbij worden de juiste fonemen op de juiste plaatsen ingevuld.
- ③ In de volgende stap (motorische planning) worden de articulatorische doelen bepaald, die de basis vormen voor de motorische programmering van de articulatie: planning van de opeenvolgende bewegingen van adem, stemplooiën, gehemelte, tong en lippen.
- ④ Met behulp van motorische programmering en uitvoer kan het woord uitgesproken worden.
- ⑤ Door auditieve waarneming kan de klankreeks geanalyseerd worden.
- ⑥ Feedback speelt in dit stadium een belangrijke rol: komt het uitgesproken woord overeen met het woord dat in het lexicon ligt opgeslagen. Bij een nog foute opslag (taart ipv staart) zal het kind geen verandering aanbrengen en denken: 'Het is goed! Ik zeg 'taart'!

Daarom zijn de oefeningen belangrijk om het lexicon te vullen met de goede (niet vereenvoudigde) vormen van woorden.

Na het aanbieden van de luisterwoorden kunnen de volgende stappen uit FonoLog uit de delen 1, 2 en 3 aangeboden worden: Oefen-Doewoorden, Oefenwoorden en minimale paren.

Schema van Levelt voor ouders

In dit document zijn de volgende versies van 'het schema van Levelt voor ouders' opgenomen. We gaven ze als titel: 'Waarom zijn luisteroefeningen nodig als mijn kind *taart* zegt in plaats van *staart*'?

- Een versie voor clusterreductie (taart – staart)
- Een versie voor stopping (boos – boot)
- Een versie waarin de logopedist zelf een voorbeeld van het proces kan invullen

Meer info? Kijk op:

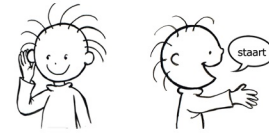
- [YouTube/Logopediemateriaal](#) (met verschillende filmpjes over onderdelen van FonoLog)
- [Logopediemateriaal.nl](#) voor info over het programma FonoLog en het boek Articulatie
- Volg de minicursus FonoLog online ([info en aanmelden](#))
- In elk deel van FonoLog wordt het programma voor ouders uitgelegd, zie: Informatie voor ouders

Literatuur

- Bowen, C. (2014). Children's speech sound disorders. (2ed.). Oxford Wiley-Blackwell.
- Dijkstra-Buitendijk, W. & van den Engel-Hoek, L. (2018). Articulatie. Een beknopt theoretisch en praktisch overzicht voor de logopedische behandeling van kinderen met problemen in de spraakverstaanbaarheid. (2ed.). Beuningen Logopediemateriaal.nl.
- Dijkstra-Buitendijk, W. & Engel-Hoek, L. v. d. (vanaf 2017). FonoLog. Programma voor de fonologische therapie. Delen Start en 1, 2 en 3. Beuningen, Logopediemateriaal.nl.
- Engel-Hoek, L. v. d. & Dijkstra-Buitendijk, W. (2019). Een fonologische stoornis fonologisch behandeld. Nederlands Tijdschrift voor Logopedie.
- Hodson, B.W. (2007). Evaluating & Enhancing Children's Phonological Systems: Research & Theory to Practice. Greenville, SC: Thinking Publications University.
- Howell, J. & , J. Dean (1998). Fonologische stoornissen. Behandeling van kinderen volgens de Metaphontherapie. (Vertaling W. Leijdekker-Brinkman) Amsterdam: Pearson Assessment and Information B.V.

Waarom zijn luisteroefeningen nodig als mijn kind *taart* zegt in plaats van *staart*?

Kinderen leren woorden en zinnen door ze te horen en na te zeggen.

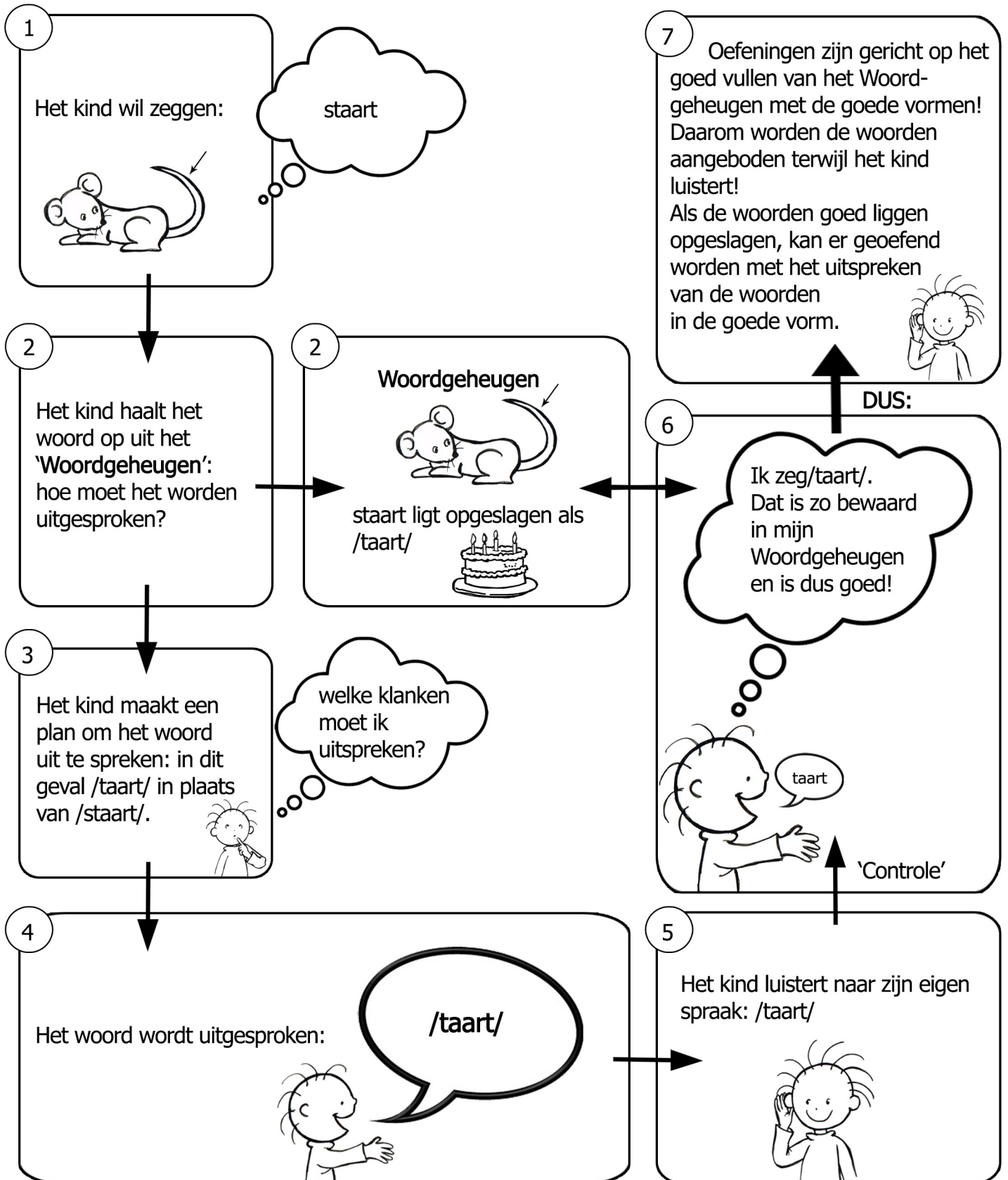

Bij het nazeggen gebruiken ze soms een makkelijke vorm van het woord: *staart* wordt /taart/.

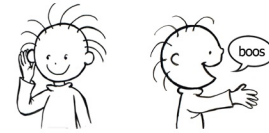
De woorden en de eenvoudige vorm bewaren ze in het Woordgeheugen (Lexicon).

Door te luisteren naar anderen komt langzamerhand de goede vorm van het woord in het Woordgeheugen. Dan leert het kind het woord goed uitspreken.

Waarom zijn luisteroefeningen nodig als mijn kind *boot* zegt in plaats van *boos*?

Kinderen leren woorden en zinnen door ze te horen en na te zeggen.

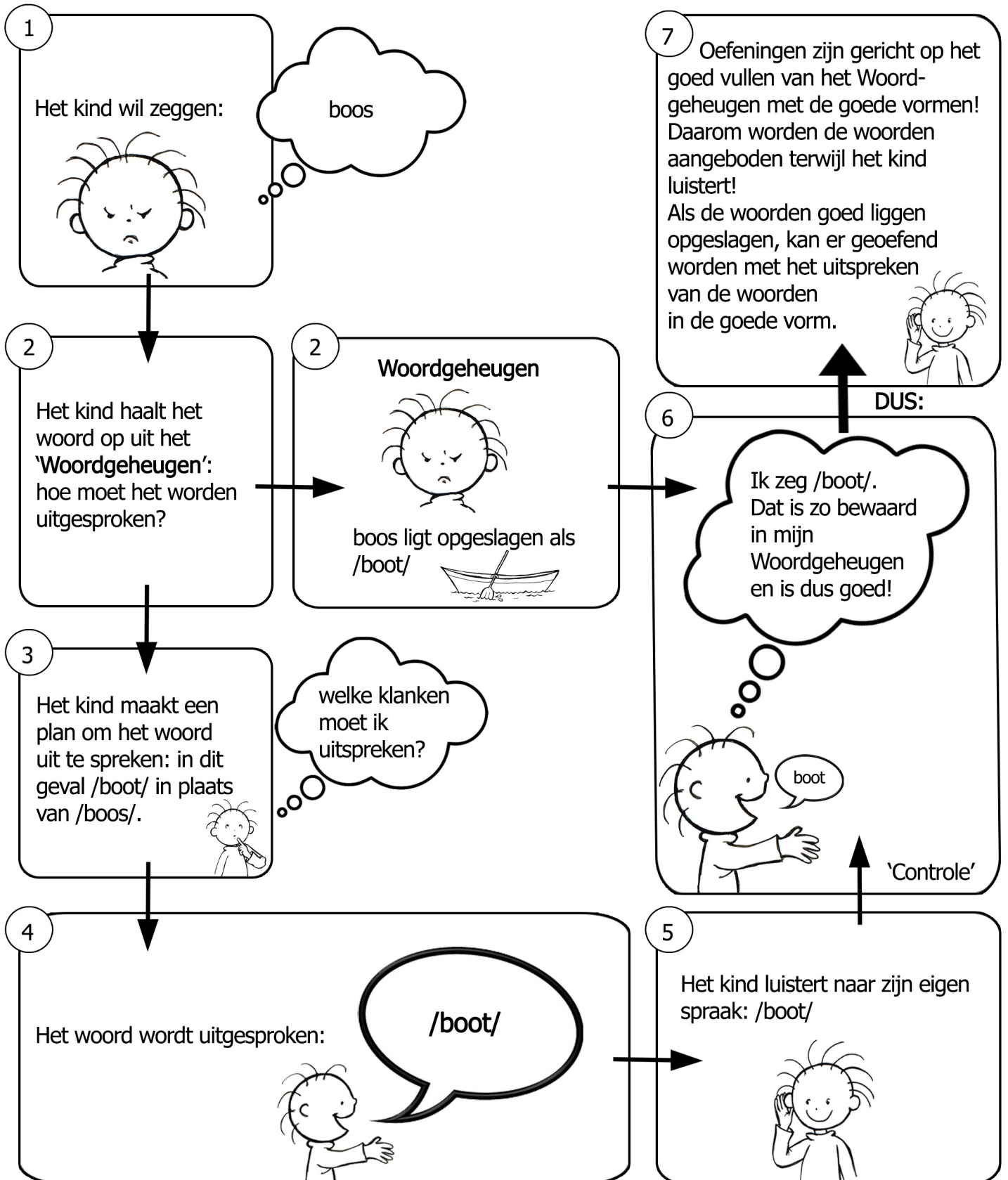

Bij het nazeggen gebruiken ze soms een makkelijke vorm van het woord: *boos* wordt */boot/*.

De woorden en de eenvoudige vorm bewaren ze in het Woordgeheugen (Lexicon).

Door te luisteren naar anderen komt langzamerhand de goede vorm van het woord in het Woordgeheugen. Dan leert het kind het woord goed uitspreken.

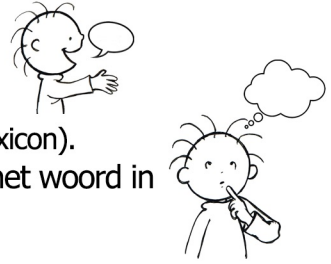

Waarom zijn luisteroefeningen nodig als mijn kind

Kinderen leren woorden en zinnen door ze te horen en na te zeggen.

Bij het nazeggen gebruiken ze soms een makkelijke vorm van het woord:
wordt / /.

De woorden en de eenvoudige vorm bewaren ze in het Woordgeheugen (Lexicon).

Door te luisteren naar anderen komt langzamerhand de goede vorm van het woord in het Woordgeheugen. Dan leert het kind het woord goed uitspreken.

